oma kirjanikukutsesse tarvilikul määral süveneda ning oma töid põhjalikumalt viimistleda. Kuid oma vangipõlve, maapao ja parlamentliku tegevuse vaheaegadel on ta siiski suutnud avaldada ülalmainitud teosed, mis tagavad talle kindla koha eesti kirjanduse ajaloos. Sisuliselt ulatuvad tema novellid tihti naturalismi äärmusteni, nende stiil on järsk, ökonoomiline ja sageli sama naturalistlik. Pikemas jutustuses »Põlevad laevad« (kogus »Tuled sügis-öös«) on ta leidnud avameelsele erootiliste vahekordade kirjeldusele suurema kandvuse ja tihedama hinge-elulise põhjenduse. Kuid nende naturalistlikkude novellide kõrval on A. avaldanud nukralt-luulelise, sümbolismi kalduva proosapoeemi »Lumiste kõrguste poole«, mis kuulub üldse eesti kirjanduse luulelisemate proosateoste hulka.

T.; F. T.

ASVERUS, Franz Gotthilf Friedrich, sünd. a. 1747 Weimaris, õppis sealsamas ja pärast Jeena ülikoolis, tuli 1772. a. Eestimaale, sai a. 1775 Torma ja Lohusuu pastoriks, oli 1803—14 Tartumaa praost, suri a. 1818. — A. oli kõigiti heasoovlik oma kogudusele, asutas mitu kooli ja astus tihti välja rahva kaitseks. A. on Lutheri katekiskmuse eestlastele välja annud, mis kolmes trükis ilmunud (I tr. 1790 Tartus: Risti rahwa usso öppetus etc., 48 lk.). A. tegi kaastööd ka Tartu Eesti kalendrile.

Napiersky, Pred.-Lex. I; Recke-Napiersky I, 57 ja II, 590; Bertram, Wagien (1868), 110; Lipp, Kir. ja har. l. II, 137; Hermann, E. kirj. ajal., 253.

J. R.

AUDOVA, Aleksander, dr. phil. nat., sünd. 21. XI 1892 Maarja-Magdaleena klk. Tartumaal, õppis 1912—18 Tartu ülikooli füüsika-mat. teaduskonnas loodusteadust ja omandas loodusteadusekandidaadi astme. 1918. a. suvel ühes H. Bekkeriga (vt.) töötab Pühajärve uurimisel, mille saadusena ilmus »Andmed Pühajärve uurimisest« II (Pühajärve plankton) — esimene teaduslik teos planktoni üle eesti keeles. — 1918./19. õppeaastal on A. loodusloo õpetaja Võru keskkooles, siis asub Tartu ja jäetakse ülikooli stipendiaadina professoriametile valmistuma füsioloogia alal. Töötab 1919—20 prof. A. Lipschützi juhatusel atroofiaprotsessi keemilise uurimise alal, millist ala käsitab ka tema doktori-väitekiri (1922). Trükis on A.-l ilmunud füsioloogia alalt paar artiklit ajakirjades »Schweizer Archiv für Neurologie und Psychiatrie« Bd. 9, 1921 ja Bd. 10, 1922, samuti »Skandinav. Archiv für Physiologie«, Bd. 44, 1923. 1923. a. töötab A. ülikooli stipendiaadina edasi Lvovis prof. J. K. Pernas'e juures füsioloogilise keemia alal. Teaduslikkude uurimiste kõrval üks agaramaist loodusteaduslikkude ainete populariseerijaist artiklite kaudu ajalehtedes, ajakirjus, brošüüres ja loenguil rahva-ülikoolis. Bioloogia õpetajana Tartu keskkooles esineb ka koolikirjanikuna: tema sulest »Inimese anatoomia ja füsioloogia õpperaamat«, eriti aga põhjalikult läbimõeldud ja originaalselt kavatsetud »Üldine bioloogia« (õpperaamat keskkoolidele).

A. L.

AULE, Eduard, ühis- ja pangategelane, sünd. 16. XII 1878. a. Viljandimaal Kabala mõisas, omandas kõrgema hariduse Riia polütehnikumi kaubandusosakonnas, mille 1902. a. lõpetas. Võttis aktiivselt osa esimese eesti rahaasutuse, I Tartu Eesti Laenu- ja Hoiuühisuse asutamisest a. 1902 ja oli a. 1902—07 selle ühistegelise laenuasutuse esimeseks asjaajajaks. Selle järel oli A. esimese Eesti krediitühingu, nimelt Tartu Vastastikuse Krediitühisuse (asut. 1. III 1905) asjaajajaks 1907—19. Tartus asudes võttis A. osa ka Eesti Põllumeeste Seltsi tegevusest, olles kord selle seltsi kirjatoimetajaks. Jaanuaris 1919. a. nimetati A. iseäraste kohuste täitjaks ametnikuks rahaministeeriumis ja pandi tema peale riigikomissari kohused Tallinna arvekojas. Sama aasta veebruaris kutsuti A. Ajutisse valitsusse toitlusministriks. 1919. a. augustist peale töötas A. Eesti Pangas presidendi kohuste täitjana ja direktorina. 1921. a. oktoobrist kuni 1925. a. oktoobrini asus A. Eesti Panga presidendi kohal ja siirdus sellelt kohalt lahkumise järel Põhja panga direktoriks.

T.

AUN, Elise Rosalie, kirjanik, sünd. 3. VI 1863 Kanepi klk. talurentniku tütrena, sai hariduse Räpina kihelkonnakoolis; töötas mitmesugustel aladel Riias, Viljandis, Pärnus, Vändras ja Tallinnas; naitus a. 1903 kooliõpetaja Fr. Raupiga. Avaldanud luuletuskogud »Kibuvitsa õied« I—III (1888—1901), »Laane linnuke« (1889) ja »Metsalilled« (1890), peale selle lastekirjandust, mõtteteri j. m. s. ning tõlkinud Ebersi *Homo sum*; töötanud ka ajakirjanduses, eriti »Lindas«, mille toimetusliige oli. A. oli läinud a. s. lõpul õieti populaarne eesti luules, kuid see populaarsus põhjenes rohkem ajajärgu vähenõudlikkusel kui tema toodangu kirjanduslikul väärtusel.

F. T.

Eesti biograafiline leksikon, 1926-1929, lk. 35